

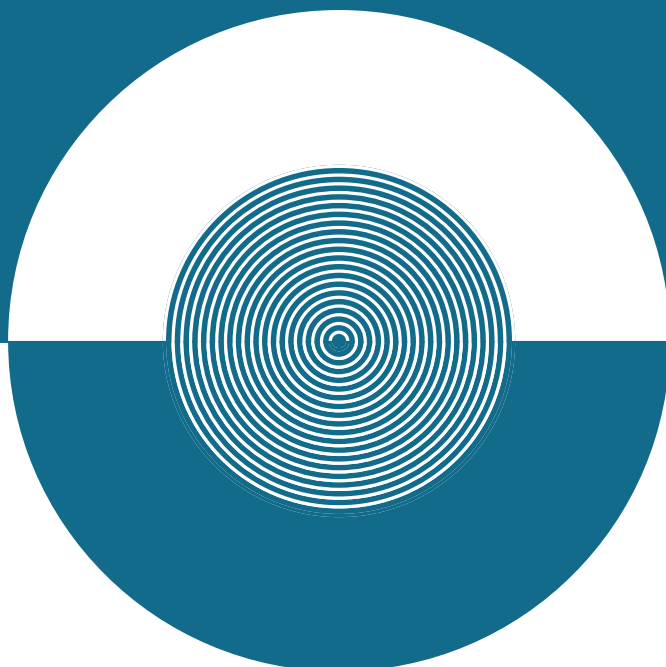

אופק לילדינו ע"י

ארגון ארצי של הורים
לילדים עם עיוורון ולקויות ראייה

חוברת זכויות ושירותים לילדים עם לקויות ראייה ועיוורון

"אופק לילדינו" ארגון ארצי של הורים לילדים עם לקויות ראייה ועיוורון

אוקטובר 2023

תוכן עניינים

2	תחום החינוך
2	גילי 0-3:
2	גני אלי"ע - מעונות יום שיקומיים לילדים עם לקות ראייה/עיוורון
2	שילוב במעון רגיל
2	גיל 3 ומעלה:
2	זכאות להנחה בתשלום עבור גן עירוני
3	מורה תומכת/ראייה
3	סייעת
3	הנגשה פרטנית לתלמיד ולהורה
4	ועדת זכאות ואפיון
5	ועדת פילוח (צוות רב-מקצועי)
5	הסעות
6	אבחונים פסיכודידקטיים
6	מרכזי ראות (לשעבר: תגי"ל)
6	תכנית "מצוינות באופק" - שיעורי עזר פרטניים
7	תמיכה בשימוש בטכנולוגיה מסייעת לתלמידים
8	תחום הבריאות והשיקום
8	מכונים לשיקום ראייה ירודה
8	הדרכה שיקומית
9	התקנת עין תותבת ללא עלות
9	התקנת תותבת-עדשה סקלרלית ללא עלות
9	עדשות מגע
10	סבסוד/קבלת משקפיים טלסקופיים או מיקרוסקופיים
10	סבסוד משקפי ראייה – עמותת משכן אופטיקל סנטר
10	פטור מתשלום אגרות עבור שירותי קופות חולים
11	תחום התמיכה הרגשית והטיפולית
11	טיפולים פרא-רפואיים (שירותי התפתחות הילד)
11	קבוצות תמיכה להורים
11	קו האופק לתמיכה והתייעצות ע"ש מרים הס ז"ל
11	הורה להורה – רשת תמיכה בין הורים
12	תכנית "מתחברים" – חונכות ילדים ונוער עם לקות ראייה/עיוורון

- 12 מרש"ל (מרכז רב שירותים לעיוור)
- 12 מכון מטר – המרכז לטיפול רגשי
- 12 נוער יחד

13 קצבאות וזכויות

- 13 גמלת ילד נכה
- 13 תעודת עיוור/לקוי ראייה

15 תחבורה

- 15 תג חניה
- 15 תשלום אגרת רישוי מופחתת
- 16 פטור מתשלום בתחבורה ציבורית (אוטובוס/רכבת)

17 זכויות הורים בעבודה

- 17 זיכוי במס הכנסה
- 17 ימי מחלה לצורך סיוע אישי של הורה לאדם עם מוגבלות
- 18 פטור ממס במשיכת כספים מקופת גמל להורים לילד עם נכות

19 עזרים, דיור ומחיה

- 19 עזרים
- 19 הנחה בארנונה
- 19 הנחה במס רכישה לילדים עם נכות בשיעור של 100%
- 20 פטור מהמתנה בתור במקומות ציבוריים
- 20 פטור מתשלום למלווה של אדם עם מוגבלות במקומות ציבוריים
- 20 מענק הוצאות תקשורת
- 21 הנחה בחשמל
- 21 משיכת כספים מתכנית "חיסכון לכל ילד" לפני גיל 18 בשל מצבו הרפואי של הילד

22 נספח א'-רשימת מדריכים מחוזיים (מעודכן לתשפ"ב)

24 נספח ב'- דוגמאות להנגשות בגנים ובבתי-הספר

עמותת "אופק לילדינו" הוקמה בשנת 1997 במטרה לענות על צרכיהם של ילדים עם עיוורון או לקות ראייה (כ-4,000 במספר בישראל) ובני משפחותיהם. העמותה נותנת מענה חיוני לצורך במידע, הכוונה, תמיכה וייצוג בנוגע לדרכי ההתמודדות, השיקום והשילוב של הילדים בחברה.

ריכזנו עבורכם את הזכויות והשירותים המרכזיים לילדים עם לקות ראייה או עיוורון. חשוב להדגיש כי מטרתה של חוברת זו היא להביא לידיעתכם את עיקרי הדברים בצורה מתומצתת וקצרה ככל הניתן. עם זאת, מכיוון שהתחום של מיצוי זכויות ושירותים הוא רחב ודינמי, אנו ממליצים להצטרף לעמותת "אופק לילדינו" בכדי לקבל עדכונים שוטפים, ומזמינים אתכם לפנות אלינו לכל התייעצות או הכוונה נוספת לכל אורך הדרך!

אופק לילדינו – דרכים ליצירת קשר:

טלפון: 02-6599553

דוא"ל: ofek@ofekl.org.il

ווטסאפ: 050-9019096

אתר האינטרנט: www.ofekl.org.il

עמוד הפייסבוק- "אופק לילדינו"

- * המידע בחוברת נלקח, בחלקו, מאתרי העמותות והארגונים המופיעים בה וכן מאתר "כל זכות".
- * המידע בחוברת הוא כללי ואינו מחייב, השימוש במידע אינו תחליף לקבלת ייעוץ/הכוונה מקצועית והסתמכות על הכתוב בה הוא באחריות הקורא בלבד.
- * בחוברת מצורפים טיפים של הורים לילדים עם לקות ראייה, מצוות "הורה להורה" של העמותה.
- * בחלקים מסוימים בחוברת הטקסט כתוב בלשון זכר אך פונה לנשים ולגברים כאחד.

"כהורים לילדים עם לקות ראייה/עיוורון, אנחנו נתקלים לא אחת בקשיים מול המערכות השונות ונדרשים הרבה פעמים להיאבק למען זכויות הילדים שלנו. מהניסיון שלי למדתי שחשוב שנזכיר לעצמנו מדי פעם, שאנחנו נאבקים עבור התאמות והנגשות המגיעות לילדינו על-פי חוק, לא עבור הקלות. אנחנו לא מבקשים לוותר לילדינו או להקל עליהם, אלא להתאים את הסביבה כך שיוכלו להשתלב בצורה מיטבית בחברה"

דנה, אמא של יותם

גילי 0-3:

גני אלי"ע - מעונות יום שיקומיים לילדים עם לקות ראייה/עיוורון

- מטרת המעונות היא לסייע לפעוטות לעשות שימוש מירבי בשרידי הראייה שלהם ולעזור להם להשתלב במסגרות ההמשך המתאימות.
- שירותי הגן כוללים: פיזיותרפיה, חינוך מוזיקלי, ריפוי בעיסוק, קלינאית תקשורת, קבוצות תמיכה להורים ועוד.
- **היכן?** מרכזי אלי"ע פועלים בחמישה מוקדים: פתח תקווה, באר שבע, רחובות, ירושלים וכפר המכבי.
- **לאילו גילים?** חצי שנה עד 3, ובחלק מהגנים - עד גיל 6.

פרטים ליצירת קשר:

טלפון - 03-9336840, מייל - Eliya-il@eliya.org.il, אתר - <https://eliya.org.il>

שילוב במעון רגיל

- פעוט עם לקות ראייה/עיוורון יכול להשתלב במעון רגיל.
- על מנת לסייע לו להשתלב ולהסתגל למסגרת, הוא זכאי לקבל סייעת צמודה, עד 4 שעות ביום (במקרים מסוימים ניתן לקבל סייעת בהיקף שעות רחב יותר). הזכאות היא עבור מעון/משפחתון מוכר או מעון/משפחתון פרטי בעל רישיון לפי חוק הפיקוח על מעונות היום.
- שעות הסייעת ומשך זמן הסיוע יקבעו על-ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- **חשוב לדעת!** צוות הגן במסגרות שבהן נמצא הילד זכאי לקבל הדרכה שיקומית לצורך הקניית כלים לקידום הילד (ראו פרק **הדרכה שיקומית**).
- ילדים הזכאים למעון יום שיקומי או שילוב במעון רגיל, זכאים להסעה ולליווי. ההסדר הן לגבי המעון השיקומי/מעון רגיל בשילוב והן לגבי ההסעות נעשה מול לשכת הרווחה ברשות המקומית.
- **פרטים ליצירת קשר:** יש לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום מגוריכם:

<https://www.molsa.gov.il/Units/SocialDepartments/pages/searchdeparments.aspx>

גיל 3 ומעלה:

ילדים עם לקות ראייה או עיוורון זכאים לשירותי חינוך מיוחדים ולהוראה תומכת הניתנת על-ידי מורות המתמחות בתחום זה (מורה תומכת ראייה-ראו בהמשך). **חינוך מיוחד הוא שירות ולא מקום.** ילד הזכאי לשירותי חינוך מיוחדים יכול ללמוד בכיתה רגילה בבית ספר רגיל, בכיתת חינוך מיוחד בבית ספר רגיל או בבית ספר לחינוך מיוחד, על פי בחירת הוריו.

זכאות להנחה בתשלום עבור גן עירוני

- הורה לילד המחזיק בתעודת עיוור/לקוי ראייה בגיל הגן זכאי להנחה בתשלום לגן עירוני.
- את הבקשה להנחה יש להגיש במועד הרישום לגן הילדים.

מורה תומכת/ראייה

- הסיוע המרכזי שניתן לתלמידים עם לקות ראייה במערכת החינוך הוא "הוראה תומכת", שירות הניתן על-ידי מורות ומורים תומכים. מורה תומכת/הוא/היא מורה לחינוך מיוחד אשר הוכשר/ה ללמד תלמידים עם לקות ראייה/עיוורון.
 - תפקיד המורה התומכת/הוא לעבוד עם הילד באופן פרטני, להכין עבורו חומרי למידה מותאמים, וכן להדריך את הצוות החינוכי במסגרת בה נמצא הילד.
 - השירות ניתן ללא עלות לכל תלמיד הלומד במסגרת של משרד החינוך.
 - כשהילד מתקרב לגיל 3 ו/או לאחר אבחון לקות הראייה, מומלץ לפנות למדריכ/ה המחוזית מטעם הפיקוח על תלמידים עם לקויות ראייה על מנת למצוא את זכויותיכם כהורים לילדים עם לקות ראייה/עיוורון במערכת החינוך (לרשימת המדריכים המחוזיים תשפ"ד – ראו נספח א').
- ניתן לפנות גם אל הפיקוח הארצי על חינוך תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון 03-6896092.

אל הפונים ישלח טופס רפואי אשר ימולא על-ידי רופא עיניים ויוחזר אל הפיקוח. בהמשך, תתבצע הערכת תפקודי ראייה על ידי מדריכ/ה מטעם מתי"א מחוזי מתמחה.

ועדת זכאות ואפיון של משרד החינוך קובעת את רמת התפקוד והיקף הסל האישי של שירותי החינוך המיוחדים שיקבל התלמיד. פילוח שעות ההוראה התומכת ושירותי החינוך המיוחדים נידונים בצוות רב-מקצועי במסגרת החינוכית עבור ילדים בשילוב ("ועדת פילוח") (להרחבה-ראו פרק **ועדת זכאות ואפיון** ופרק **ועדת פילוח (צוות רב-מקצועי)**).

סייע/ת

- ילדים עם לקות ראייה או עיוורון זכאים, במידת הצורך, לתמיכתו/ה של סייע/ת.
- שעות הסייע/ת ניתנות מתוך סל השירותים שנקבע לילד במסגרת ועדת זכאות ואפיון.
- הרשויות המקומיות הן המעסיקות את הסייע/ת במימון משרד החינוך (מגיל 3).
- **תפקידי הסייע/ת:** לסייע לילד להתנהל בזמן השיעור ובהפסקה, להעניק סיוע פיזי, לימודי וסיוע בתיווך חברתי ועוד.
- היקף שעות הסיוע נידון בוועדת הפילוח (צוות רב-מקצועי) שמתקיימת עבור ילדים בשילוב, לאחר שנקבעה רמת התפקוד והיקף הסל האישי שיקבל התלמיד, במסגרת ועדת זכאות ואפיון (ראו פרק **ועדת זכאות ואפיון** ופרק **ועדת פילוח**).
- **שימו לב:** המימון לסייע/ת ניתן ל-12 חודשים בשנה ומיועד גם לפעילויות/קייטנות בפיקוח משרד החינוך.
- **שימו לב:** ילדים המשולבים בחינוך רגיל הנמצאים בצהרוני "ניצנים" זכאים בנוסף גם לסייע/ת אישי/ת בשעות הצהרון. זכאות זו תקפה לילדי גנים בעשירוני למ"ס 5-1 ולתלמידי כיתות א-ב בעשירוני למ"ס 10-1.

הנגשה פרטנית לתלמיד ולהורה

- כחלק מהחובה החוקית לאפשר הזדמנות שווה לכלל התלמידים במערכת החינוך, מחויבים משרד החינוך והרשויות המקומיות להנגיש את הלמידה לתלמידים עם עיוורון או לקות ראייה.
- **ההנגשות ייעשו בתחומים הבאים:** התחום הפיזי (למשל הצללות, תאורה וכד'), התחום

הפדגוגי (למשל טכנולוגיה מסייעת, כגון מחשבים ניידים, טאבלט, טמ"ס וכדומה, הנגשת חומרי לימוד ודרכי היבחנות) ופעילויות פנים וחוץ בית ספריות וטילולים.

(ראו פירוט ודוגמאות להנגשות לתלמידים עם לקות ראייה או עיוורון בנספח ב' שפורסם בעקבות בג"ץ בו זכתה עמותת "אופק לילדינו" בשנת 2013).

- הבעלות על המוסד החינוכי (למשל הרשות המקומית, בעליה של רשת פרטית וכו') מחויבת להנגיש את שירותי מוסד החינוך גם עבור תלמיד עם מוגבלות וגם עבור הורה עם מוגבלות.
- האחריות על יידוע ההורה/אפוטרופוס של התלמיד על זכותו להגשת בקשה לביצוע התאמות נגישות עבורו או עבור בנו/ בתו, כמו גם על ביצוע ההתאמות לאחר אישורן, היא של הרשות המקומית/בעלות על המוסד החינוכי בו לומד התלמיד עם המוגבלות.
- האחריות להגשת הבקשה להתאמות הנגשה היא של ההורה על גבי טופס בקשה, ובצירוף בדיקות ראייה עדכניות והמלצה של מומחה תחום ראייה מהמתי"א המתמחה במחוז.
- ההנגשות ייעשו בשיתוף מומחה תחום לקויות ראייה במתי"א.
- במקרה הצורך, ניתן לפנות לנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, שהיא הגוף המפקח על יישום תקנות ההנגשה הפרטניות בטלפון 6763*.
- למידע מלא על תקנות הנגשה פרטניות היכנסו לאתר נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות: התאמות פרטניות בחינוך לתלמיד ולהורה.
- לחוזר מנכ"ל בנושא תקנות הנגשה פרטניות היכנסו למאגר חוזרי מנכ"ל באתר משרד החינוך.

ועדת זכאות ואפיון

- ועדה זו קובעת את זכאות ילדכם לשירותי חינוך מיוחדים, את אפיון המוגבלות שלו (לדוגמא: לקות ראייה) ומה רמת התפקוד שלו/ה. בנוסף קובעת הוועדה את היקף סל השירותים שיקבל בגן/בכיתה בחינוך רגיל למשך 3 שנים או עד לקיומה של ועדה חדשה בפרק זמן קצר מ-3 שנים (למשל, במצב שבו יש החמרה בראייה).
- סל השירותים כולל תמיכה מסוג הוראה (לדוגמא: מורה תומכת ראייה, מורת שילוב), תמיכה מסוג טיפול (לדוגמא: ריפוי בעיסוק, קלינאית תקשורת וכד') ותמיכה מסוג סייעת.
- סל השירותים ייקבע בהתאם לרמת התפקוד שנקבעה (1- תפקוד גבוה, 4- תפקוד נמוך).
- הרכב הוועדה: נציג משרד החינוך (יו"ר הוועדה), נציג הרשות המקומית, מפקח של החינוך המיוחד ומפקח של החינוך הרגיל, פסיכולוג חינוכי, נציג ההורים. מוזמנים לדיון גם נציג מהצוות הרב מקצועי בבית הספר ומומחה בתחום לקות ראייה.
- ההורים והתלמיד מוזמנים לדיון בוועדה (הזימון לוועדה: לא פחות מ-14 ימים לפני המועד) והם רשאים להזמין לדיון הוועדה גורמים נוספים מטעמם.
- ההורים זכאים להשמיע את קולם במהלך הוועדה. גם הילד/ה עם לקות ראייה/עיוורון זכאי להשתתף בוועדה ולהשמיע את קולו. חשוב להדגיש, כי הוועדה רשאית לקיים את החלק האחרון של קבלת החלטה הסופית ללא נוכחות ההורים. כמו כן ההורים והילד עם לקות ראייה/ עיוורון אינם זכאים להצביע כשמתקבלת החלטה הוועדה.
- הוועדה קובעת את החלטתה לאחר בחינת מסמכים שונים כולל טופס רפואי, פדגוגי ועוד. ההורים זכאים וצריכים לקבל את כל המסמכים לעיונם 14 יום לפני מועד הוועדה.
- ההורים זכאים וצריכים לקבל את פרוטוקול דיון הוועדה ואת החלטתה בכתב עד 14 יום מיום הדיון או מהמועד בו נמסרה להורים החלטה, לפי המוקדם מביניהם.
- לאחר שהוועדה קובעת את רמת התפקוד של הילד והיקף סל השירותים, ההורים רשאים לבחור את סוג המסגרת שבה ילמד ילדם (כיתה רגילה במוסד רגיל, כיתה חינוך מיוחד בבית-

ספר רגיל ובית ספר לחינוך מיוחד). עליהם להודיע על בחירתם באמצעות טופס לרישום סוג המסגרת החינוכית.

שימו לב הזכאות בבחירה היא **לסוג** המסגרת (רגיל/מיוחד) ולא למוסד החינוכי עצמו.

• ניתן לערער על החלטת ועדת הזכאות והאפיון ל"ועדת השגה מחוזית" תוך 21 ימים מיום קבלת ההחלטה בכתב. ניתן להגיש השגה בכל סוגיה: קביעת רמת תפקוד, פגיעה פרוצדורלית בזכויות התלמיד או ההורה, שלילת זכות הבחירה של ההורה ועוד. בסמכות הוועדה לקבל את ההשגה ולשנות את החלטת ועדת זכאות ואפיון, להחזיר לדיון נוסף של ועדת זכאות ואפיון או לדחות את ההשגה.

• **לפרטים נוספים היכנסו לאתר "אופק לילדינו". לחוזר המנכ"ל ראו באתר משרד החינוך: הוראת קבע מס' 0265.**

ועדת פילוח (צוות רב-מקצועי)

• לאחר בחירת ההורים את סוג המסגרת והחלטת הרשות המקומית על המוסד בו ילמד הילד, **עבור ילדים בשילוב** יתקיים דיון בצוות רב-מקצועי במוסד החינוכי. ההורים והתלמיד חברים בצוות הרב-מקצועי ויש להם קול אחד בהחלטה. בסמכות הצוות לקבוע את הרכב סל השירותים בתחומי הוראה, טיפול וסיוע לילדים משולבים בחינוך רגיל (פילוח התמיכות).

• התכנסות הצוות הרב-מקצועי והחלטות על פילוח התמיכות ייעשה מדי שנה.

• בהתאם להחלטות הוועדה נקבעת התכנית החינוכית היחידנית (תח"י) של התלמיד, המפרטת כיצד יחולקו השעות עליהן הוחלט במסגרת ועדת זכאות ואפיון. יש להשלים את גיבוש התח"י עד חודשיים מפתיחת שנת הלימודים.

• במידת הצורך רשאי הצוות להוסיף שעות מסל השילוב וההכלה העומד לרשות המוסד החינוכי.

• הרכב הצוות: מנהל/ת בית-הספר (בגנים: נציג/ת המת"א), מחנכ/ת הכיתה של התלמיד (בגנים: מנהל/ת הגן), פסיכולוגית/יועצת חינוכי, מומחה מטעם המת"א המתמחה (מורה תומכת/מדריכה מחוזית), ההורים והתלמיד.

• ניתן לערער על החלטת הצוות הרב מקצועי תוך 21 ימים מקבלתכם את החלטת הצוות.

• פרוטוקול הדיון והחלטות הוועדה יועברו להורים תוך 14 יום לכל היותר מיום הדיון. העתק התח"י יועבר גם כן להורי התלמיד.

• עבור תלמידים הלומדים **במערכת החינוך המיוחד או בכיתת חינוך מיוחד** במערכת החינוך הרגילה תיבנה תכנית לימודים אישית (תל"א).

שימו לב- היקף סל השירותים לא ישתנה, כל עוד לא התקיימה ועדת זכאות ואפיון. אופן חלוקת התמיכות יבחן מדי שנה בצוות הרב-מקצועי.

הסעות

• הרשויות המקומיות אחראיות על ארגון הסעות עבור ילדים עם צרכים מיוחדים למוסד החינוכי בו הם לומדים. ההסעות הן במימון המדינה, ההורים פטורים מכל השתתפות כספית.

• הרשות המקומית שבתחום שיפוטה גר הילד אחראית לארגון ההסעות ומשרד החינוך

משתתף במימון.

• ועדת זכאות ואפיון אמורה לקבוע את הזכאות להסעה. יחד עם זאת, נכון לתשפ"ד טרם אושרו תקנות ההסעה הבטיחותיות ולפיכך הוועדות המתקיימות בתשפ"ד לא דנות בכך. עד

לאישור התקנות- ילדים עם לקות ראייה ועיוורון זכאים להסעה, אך לא לליווי.

- בשנת הלימודים תשפ"ד אישר משרד החינוך לרשויות מקומיות להגיע עם הורים להסדר, במסגרתו הורים המעוניינים בכך, יוכלו לקחת את ילדיהם בעצמם לבית הספר, ולקבל על כך החר מהרשות המקומית.
- המעוניינים יכולים לפנות למחלקת ההסעות ברשות המקומית ולברר האם הסדר זה רלוונטי. ההורים אינם מחויבים לקבל הסדר זה.

אבחונים פסיכודידקטיים

- אבחון ילד עם לקות ראייה שונה מאבחון ילד רואה, מאחר וכלי האבחון לילד הרואה הינם בעיקר כלים חזותיים וכלי האבחון לילד עם עיוורון או לקות ראייה צריכים להיות מותאמים ומונגשים לבעיית הראייה.
- אבחון פסיכודידקטי מתקיים בתל-אביב במכון לראייה ירודה של "האגודה למען העיוור הרצליה". האבחון אינו כרוך בתשלום וממומן ע"י משרד החינוך.
- דו"חות האבחון משמשים את מסגרת בית-הספר וההמלצות מוכרות ומאושרות על-ידי משרד החינוך.
- האבחון כולל הערכה מקיפה ואינטגרטיבית של כלל התפקודים הקוגניטיביים והרגשיים. כמו כן, נערכת בדיקת ראייה והתאמת עזרי ראייה לבית הספר ולבית.
- ההפניות לאבחונים מתבצעות באמצעות המחלקות לשירותים חברתיים במקום המגורים ובהמלצת המורה תומכת הראייה.

למידע נוסף: המכון לשיקום ראייה ירודה 03-688053 L.vision@ibcu.org.il

פעילות בחברת השווים של משרד החינוך

- התכנית פועלת במהלך שעות הלימודים במוסדות החינוך. כמו כן, מתקיימת פעילות מקוונת על פי קבוצות גיל בעברית ובערבית.
- לפרטים נוספים פנו למורה תומכת הראייה של הילד.

תכנית "מצוינות באופק" - שיעורי עזר פרטניים

כחלק ממדיניות העמותה של למידה ושיפור מתמידים של הפעילויות והשירותים לילדים, להורים ולמשפחות, אנו מקיימים הערכה קבועה של התוכניות שלנו. מההערכה רב שנתית שקיימנו של התכנית "מצוינות באופק" החליט הוועד המנהל של העמותה על סיום התכנית בסוף שנת הלימודים תשפ"ג.

תמיכה בשימוש בטכנולוגיה מסייעת לתלמידים

• משרד החינוך, בשיתוף עם מרכז "מגדל אור", מעמיד לרשות תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון ולסביבה התומכת שלהם מוקד טלפוני לתמיכה טכנית ופתרון בעיות.

• למי נועד השירות?

- תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון בכלל מסגרות משרד החינוך.

- הורי התלמידים.

- כלל המורות התומכות של משרד החינוך.

- צוותי החינוך המעורבים בשילוב ילדים עם עיוורון.

לפנייה: *9366 או hdmigdalor@migdalor.org.il. המוקד פעיל בימים א' - ה' בין השעות 20:00-8:30 ניתן לקבל מענה בשפות עברית, ערבית ורוסית.

" לפני שעולים לכיתה א' אני ממליצה להורים לקיים פגישה עם צוות ביה"ס (המנהלת, המורה התומכת, היועצת, המחנכת וכד'), בשיתוף הילד/ה עם לקות הראייה, עוד טרם כניסתו של ילדכם לבית הספר, על מנת להכין את הצוות הרב מקצועי בצורה המיטבית: לשוחח על לקות הראייה והשפעותיה, ועל הצרכים וזכויות הילד ולהפנות בקשות אישיות. יש לדבר גם עם הצוות על האם ובאיזה אופן נושא לקות הראייה/ עיוורון ידובר בפני ילדי הכיתה. כדאי גם לבנות ביחד תכנית עבודה להמשך הדרך ולדאוג לכך שהמידע שהועבר בשיחה יועבר הלאה לכל הצוות החינוכי והמקצועי שעובד עם הילד (ע"י המנהל או המחנכת). חשוב שהילד/ה עם לקות הראייה יהיה שותף פעיל בפגישה. אני ממליצה גם להסתובב איתו בבית הספר, על מנת שיכיר את סביבת הלימודים מראש ויפגוש גם באופן אישי את המחנכת והמורה התומכת, כדי להפחית את הלחצים שלו לפני כניסתו לביה"ס."

אימאן, אמא של רואן

מכונים לשיקום ראייה ירודה

• במכונים לשיקום ראייה ירודה ישנו צוות מומחים לשיקום הראייה, המבצע אבחון של תפקודי הראייה, מעניק תמיכה ראשונית, מתאים אביזרי ראייה לשימוש, כולל אפשרות השאלה ותרגול השימוש בהם.

• צוות המכון מורכב מצוות פרא-רפואי, הכולל אופטומטריסט מומחה לראייה ירודה, עובד סוציאלי ומתרגל עזרים אופטיים. בחלק מהמכונים עובדים גם רופאי עיניים וגניטיקאים.

• ישנם מספר מכונים לשיקום ראייה ירודה:

1. מכון מיכאלסון- בית חולים הדסה עין כרם ירושלים. מתמחה ברפואת עיניים של ילדים
02-677-9227. יש להגיע עם התחייבות מקופת החולים.
2. "מגדל אור", יעדים לצפון, חיפה ובאר שבע 077-7721300 .
3. האגודה למען העיוור הרצליה (המכון ממוקם בתל אביב), 03-6880560, 03-6880523 .
4. מכון מבט, איזור ירושלים (המכון ממוקם בבית שמש), 053-995-7067, 02-6644566.

הדרכה שיקומית

• ילדים עם לקות ראייה זכאים להדרכה שיקומית הניתנת על-ידי מורות שיקום ראייה בכל הארץ.

• ההדרכה מתמקדת בתחומים: גריית הראייה, פיתוח שימוש בחושים, פיתוח פעולות מוטוריות, פיתוח מיומנויות יומיומיות (ADL), הקניית מושגים ופיתוח תקשורת עם הסביבה, התמצאות בשטח ופיתוח הרגלי למידה.

• התכנית כוללת ייעוץ והדרכה להורי הילדים וכן ייעוץ לצוותים מקצועיים.

• ההדרכה ניתנת בכל גיל ובצמתים שונים של החיים (לא באופן קבוע). השירות לא כרוך בתשלום.

• לא נדרשת תעודת עיוור/קצבת ילד נכה על מנת לקבל שירות זה.

מה ההבדל בין מורת שיקום למורה תומכת ראייה?

מורות תומכות ראייה הן מורות מטעם משרד החינוך הנותנות תמיכה בשעות הבוקר-צהריים במסגרת החינוכית בה לומד/ת התלמיד/ה. לעומתן מורות שיקום הן מורות מטעם משרד הרווחה (באמצעות ארגון "מגדל אור") העובדות עם הילד/ה (לרוב) בבית או במרחב הציבורי (מתחת לגיל 3 מורות השיקום מגיעות גם למעונות/לגנים).

תהליך מימוש הזכאות: יש לפנות לארגון "מגדל אור" באמצעות המרש"ל או המחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.
לפרטים נוספים, ארגון "מגדל אור": 077-7721400.

בסל הבריאות ישנן זכאויות מיוחדות עבור ילדים עם עיוורון ולקות ראייה:

התקנת עין תותבת ללא עלות

- בסל הבריאות קיימת זכאות עבור עין תותבת, שמטרתה לשחזר את המראה של עין תקינה.
- אדם עם לקות ראייה או עיוורון שעבר ניתוח להוצאת העין או שנולד ללא עין, זכאי להתקנת עין תותבת ללא עלות.
- שירות התקנת התותבת ניתן באמצעות קופות החולים בכל גיל וללא השתתפות הפונה.
- כדי לממש את הזכאות נדרשת המלצה של רופאה עיניים מומחה ובה האבחנה המדויקת והמלצה לאביזר הנדרש.

התקנת תותבת-עדשה סקלרלית ללא עלות

- בסל הבריאות ישנה זכאות עבור תותבת-עדשה סקלרלית הדקה יותר מתותבת עין רגילה, ובאה לשחזר את המראה של עין תקינה.
- אדם עם לקות ראייה או עיוורון שעבר ניתוח להוצאת העין, או שהעין שלו עכורה ומצומקת כתוצאה מלחץ תוך עיני, או שהעין רגישה לגירוי חיצוני זכאי להתקנת התותבת בכל גיל.
- השירות ניתן על-ידי קופות החולים בכל גיל וללא השתתפות הפונה.
- כדי לממש את הזכאות נדרשת המלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה המדויקת והמלצה לאביזר הנדרש.

עדשות מגע

- ילדים עד גיל 18, זכאים למימון עדשות מגע בקוטר רגיל, מתקציב סל הבריאות.
- העדשות ניתנות במצבים בהם, על פי קביעת רופא עיניים מומחה, לא ניתן להגיע לחדות ראייה סבירה באמצעות משקפיים.
- **באילו מצבים ניתן לקבל עדשות מגע?** לאחר ניתוח להוצאת ירוד ללא השתלת עדשה מלאכותית, כשהעין קצרה או ארוכה מאד, בקרטוקונוס (Keratoconus), קרטוגלובוס (Keratoglobus), או (Pellucid Marginal Corneal Degeneration) PMCD, במקרה שבו חדות הראייה עשויה להשתפר ב- 3 שורות לפחות לפי לוח קריאה בסטנדרט בינלאומי דוגמת לוח ETDRS או מקביל, לעומת חדות הראייה המיטבית בעזרת משקפיים.

לכמה עדשות זכאים בשנה?

- עדשות רכות – ניתן לקבל עד 10 עדשות בשנה לכל עין.
 - עדשות קשות – ניתן לקבל עד 2 עדשות בשנה לכל עין.
- אם חל שינוי במצב הראייה ולפי המלצת רופא עיניים מומחה, משרד הבריאות יבחן את האפשרות לאשר מתן עדשות נוספות מעבר לכך.

איך מממשים את הזכאות?

לקבלת אישור זכאות, יש להביא ללשכת הבריאות:

- המלצה מרופא עיניים מומחה. על המלצה להכיל את האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראייה.

- האישור למימוש הזכאות תקף לחצי שנה. יש להגיש חשבונית וקבלה במסגרת פרק זמן זה.

- לאחר קבלת אישור הזכאות ולשם קבלת ההחזר, יש להעביר ללשכת הבריאות את המסמכים הבאים:

1. אישור זכאות.
2. טופס אישור קבלת העדשה (חתום).
3. חשבונית וקבלה - מסמכים מקוריים.
4. פרטי חשבון הבנק לצורך העברה בנקאית של ההחזר הכספי (באמצעות צילום צ'ק מבוטל).

סבסוד/קבלת משקפיים טלסקופיים או מיקרוסקופיים

• ילדים עד גיל 18 זכאים למימון מלא של משקפיים טלסקופיים או מיקרוסקופיים המאפשרים שיפור בחדות הראייה.

• המשקפיים המיוחדים מותאמים על ידי רופא מומחה לרפואת עיניים ו/או על ידי אופטומטריסטים העוסקים בתחום אביזרים לבעלי ראייה ירודה.

• לצורך התאמה יש לפנות למכון לראייה ירודה.

• **איך ממששים את הזכאות?** יש להגיש המלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראייה. ללשכת הבריאות הקרובה לאיזור מגוריתכם.

• לפרטים נוספים על אודות הזכאויות השונות מתקציב סל הבריאות, ניכנסו לאתר כל הבריאות בקישור: <https://call.gov.il/product-page/10013563>

סבסוד משקפי ראייה – עמותת משכן אופטיקל סנטר

• העמותה מסבסדת משקפיים לאוכלוסיות שונות בהתאם לתנאי הזכאות:
- ילדים מעל גיל 6.

- בעלי תעודת לקוי ראייה/עיוור או עם לקות ראייה חמורה: 6/60 בעין הטובה (יש להביא מסמכים רפואיים ממכון לשיקום ראייה ירודה או רופא עיניים) או עם לקות ראייה מתחת ל-6/20 ומעל מ-6/60 בעין הטובה (יש להביא מסמכים רפואיים ממכון לשיקום ראייה ירודה או רופא עיניים וכן אחד מהמסמכים כמפורט באוכלוסיית הנכים).

לפנייה ופרטים נוספים: [/https://fondation-optical-center.org.il/he](https://fondation-optical-center.org.il/he)
או בטלפון 02-6303200.

פטור מתשלום אגרות עבור שירותי קופות חולים

• הורים לילד המקבל קצבת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי זכאים לפטור מתשלום עבור שירותים רפואיים שונים בקופות החולים. השירותים עשויים להשתנות בין קופות החולים השונות.

• **ניצד מקבלים את ההטבה?** המוסד לביטוח לאומי מעביר לקופות החולים את רשימת מקבלי קצבת הנכות, כך שהפטור אמור להינתן באופן אוטומטי.

• אם הפטור אינו ניתן באופן אוטומטי, יש לפנות אל קופת החולים בה הילד מבוטח.

תחום התמיכה הרגשית והטיפולית

טיפולים פרא-רפואיים (שירותי התפתחות הילד)

• ילדים עם לקויות התפתחותיות או רפואיות זכאים לטיפולים פרא-רפואיים מטעם סל הבריאות באמצעות קופות החולים, הכוללים פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, ריפוי בדיבור, טיפול פסיכולוגי ופסיכוסוציאלי, עבודה סוציאלית.

• קופות החולים הרחיבו, באמצעות הביטוחים המשלימים, את הזכאות הקבועה בחוק.

• לתנאי הזכאות המלאים: https://call.gov.il/infocenter/index?page=content&id=EL7317&actp=search&viewlocale=he_IL&searchid=1603964801396

• שימו לב:

- "אופק לילדינו" מפעילה תכנית בה ניתנת הדרכה למטפלים בקהילה/קופות החולים לתחום לקות ראייה/עיוורון. ההדרכה ניתנת על-ידי עובדת סוציאלית בעלת ניסיון של מעל 30 שנה בתחום.

- יש לבדוק זכאות לטיפולים פרא-רפואיים ממשדד החינוך גם במסגרת הסל האישי של ילדכם (ראו פרק **ועדת זכאות ואפיון**).

קבוצות תמיכה להורים

• "אופק לילדינו" מפעילה קבוצות תמיכה להורים לילדים עם לקויות ראייה. הקבוצות מחולקות לשלוש קבוצות גיל: הורים בתחילת הדרך (0-10), הורים למתבגרים (10-18) והורים לבוגרים צעירים (18 ומעלה).

• הקבוצות בהנחיית אנשי מקצוע בעלי ניסיון בעבודה עם משפחות בהן ילד/ה עם לקות ראייה/עיוורון.

• להצטרפות לקבוצות: 02-6599553.

קו האופק לתמיכה והתייעצות ע"ש מרים הס ז"ל

• "אופק לילדינו" מפעילה קו פתוח לתמיכה והתייעצות בתחום הרגשי. מטרת הקו לתת מענה רגשי ממוקד, בנושאים כגון: כיצד לפתח שיח בבית על לקות הראייה, התמודדויות לאחר אבחון הלקות, קשיים חברתיים ורגשיים של הילד/ה ועוד.

• מפעילת הקו: גנית שקד, עובדת סוציאלית קלינית ופסיכותרפיסטית ובעצמה עם לקות ראייה.

• הפניה תיעשה לגנית בטלפון 054-6574117 ויקבע זמן מתאים לשיחה לשני הצדדים. ללא עלות.

הורה להורה – רשת תמיכה בין הורים

• "אופק לילדינו" מפעילה תכנית במסגרתה הורים "ותיקים" תומכים בהורים בתחילת דרכם או סביב מעברים משמעותיים בחיי הילד.

• אנו מאמינים כי חיזוק החוסן של ההורים יסייע בגידולו של הילד, ויקל על ההתמודדות של בני המשפחה. שיחה עם אדם שחוהה התמודדות דומה יכולה לחזק, להעשיר ולתרום לכל הצדדים. במסגרת התמיכה של צוות "הורה להורה" ניתנת הזדמנות לשיתוף בחוויות, בקשיים ובהצלחות, ללמידה מהניסיון של הורים אחרים ולקבלת עצה טובה.

• לפרטים נוספים פנו אלינו: 02-6599553.

מרש"ל (מרכז רב שירותים לעיוור)

• מרכזים הפועלים ברחבי הארץ, מופעלים על-ידי המחלקות לשירותים חברתיים ומציעים מערך כוללני של שירותי שיקום רגשיים, תמיכתיים, שיקומיים וחברתיים עבור אנשים עם עיוורון ולקות ראייה.

• בחלק מהמרש"לים מתקיימות פעילויות לילדים עם לקות ראייה ו/או לאחים וכן טיפולים רגשיים ו/או הדרכות הורים.

נכון לשנת 2023 פועלים מרש"לים ברשויות הבאות: ירושלים, רמת גן, פתח תקווה, אשדוד, נהריה, חיפה, נתניה, נצרת עילית, אום אל פאחם, בני ברק, ראשל"צ, באר שבע ותל אביב.

מכון מטר – המרכז לטיפול רגשי

• מרכז טיפול רגשי לאנשים עם לקויות ראייה ב"בית חינוך עיוורים" בירושלים.

• במרכז ניתנים טיפולים פסיכולוגיים אישיים וקבוצתיים במגוון שיטות טיפוליות, כגון: C.B.T, טיפול קוגניטיבי-התנהגותי, ייעוץ והדרכת הורים, טיפול זוגי או משפחתי, טיפול רגשי באמנות, במוזיקה ובדרמה.

• לפרטים נוספים: 02-6599537.

נוער יחד

תכנית "נוער יחד", של "בית חינוך עיוורים", מיועדת לבני נוער עם עיוורון ולקות ראייה (בגילי 11-21) הלומדים במסגרות חינוך רגילות בקהילה.

• התכנית מאפשרת לילדים ובני הנוער קבוצת השתייכות וחוויה משותפת בקבוצת השווים.

• במסגרת התכנית נערכים מפגשים משותפים הכוללים סדנאות ופעילויות חברתיות ואתגריות, תוך התייחסות להיבטים שיקומיים, רגשיים וחינוכיים הקשורים ללקות הראייה.

• לפרטים נוספים: 02-6599554.

"חשוב מאוד להשקיע משאבים לשילוב הילד מבחינה חברתית בגן או בכיתה. אני ממליצה לכם ההורים להיות היוזמים וליצור הזדמנויות למפגשים ולפעילויות מתאימות ומונגשות של הילד/ה עם חבריו לגן/לכיתה. כדאי להזמין את חבריו של בנכם או בתכם לבית שלכם, גם אם זה כרוך בהסעות, הכנת אוכל לאורחים, ארגון הבית וכדומה. אני ממליצה גם לא להתבייש ולשאול את ההורים האחרים בגן/בכיתה אם הילד שלנו יכול לבוא אליהם. מאוד חשוב להשקיע בחברויות כי זהו הבסיס להרגשת שייכות בגן ובכיתה".

נילי, אמא של נגה

קצבאות זכויות

גמלת ילד נכה

• ילד מגיל 91 ימים עד 18 שנים, עם ירידה בראייה (לאחר תיקון) זכאי לגמלת ילד נכה אם הוא עונה על אחת מההגדרות הבאות:

- חדות הראייה בכל אחת מעיניו שווה או פחותה מ-6/60.

- שדה הראייה בכל אחת מעיניו נמוך מ-20 מעלות.

• לקראת הגשת התביעה יש להכין בדיקות ומסמכים רלוונטיים (בדיקת ראייה עדכנית מרופא עיניים לחדות ראייה ושדה ראייה בכל עין, עם אמצעי עזר, תעודת לקוי ראייה/עיוור- אם ישנה וכל מסמך רלוונטי נוסף).

• לפני הגשת התביעה או לקראת ההתייצבות בפני הוועדה הרפואית, ניתן לקבל ייעוץ חינם במרכזי "יד מכוונת" הפועלים מטעם המוסד לביטוח לאומי בטלפון *2496.

• ככלל, לילד הזכאי לגמלה בשל לקות ראייה/עיוורון תשולם גמלה בשיעור של 100% בסך 3,295 (נכון לשנת 2023).

בדיקת תלות:

• אם ילדכם (מעל גיל 3) זקוק לעזרה בביצוע פעולות היום-יום באופן החורג מבני גילו ושיעור הגמלה שהוא מקבל נקבע ללא התייחסות לנושא התלות בזולת, תוכלו להגיש בקשה לבדיקת תלות. בדיקת תלות היא בדיקה פיזית הבודקת את התלות של הילד בזולת בביצוע פעולות היום-יום: הליכה בבית, אכילה, התלבשות, רחצה והיגיינה אישית.

• ילדים מעל גיל 3 התלויים לחלוטין בעזרת אדם אחר זכאים לגמלת ילד נכה בשיעור של 188%.

להגשת בקשה לגמלת ילד נכה לחצו כאן.

תעודת עיוור/לקוי ראייה

• תעודת עיוור/לקוי ראייה מקנה שירותי שיקום, הטבות ופטורים שונים הניתנים על ידי משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, חברות ציבוריות וארגונים שונים.

• קריטריונים לקבלת תעודת לקוי ראייה/עיוור:

- חדות ראייה, בעין הטובה ביותר, לאחר תיקון, אינה עולה על 3/60.
- שדה ראייה, בעין הטובה ביותר, לאחר תיקון, אינו עולה על 20 מעלות.

• איך מתבצע הליך הגשת הבקשה לתעודה?

1. עליך לפנות לבדיקת עיניים אצל רופא עיניים.
 2. על רופא העיניים למלא טופס בקשה.
 3. יש להדביק תמונה במקום המתאים על גבי טופס הבקשה שמילא הרופא, לסרוק ולשלוח בדואר אלקטרוני, לכתובת: t.aleh@bezeqint.net או בדואר לכתובת: עמותת על"ה, ת.ד. 24051, הר הצופים, ירושלים 9124001.
 4. תוזמן לבדיקה אצל רופא אימון של שירות רש"ט (שירות ראייה, שמיעה טכנולוגיה במנהל המוגבלויות במשרד הרווחה).
 5. תשובת רופא האימון מועברת לשירות רש"ט אשר קובע את זכאותך.
 6. תשובה ו/או תעודת עיוור/לקוי ראייה תישלח לביתך ישירות, לפי הכתובת שמסרת בעת הגשת הבקשה.
- לקוח הרואה עצמו נפגע מהחלטת שירות רש"ט רשאי לערער בפני ועדה רפואית עליונה. את הפנייה לערער יש לשלוח למטה שירות רש"ט בפקס מספר 02-5085928 או בדואר אלקטרוני: hanip@molsa.gov.il.
- לבירור בנושא ניתן לפנות לתחנות המידע 03-6393938 או לרש"ט: 02-5085423.

לאורך החיים הרכבת נוסעת עם ההורים והילד, ובתחנות שונות עולים ויורדים מטפלים, רופאים, אנשי מקצוע אבל ההורים תמיד נשארים... להורה יש אינטואיציות שאין לאף אחד אחר, כולל רופאים ואנשי מקצוע. צריך לכבד את איש המקצוע או הרופא, אבל תמיד לסמוך על תחושת הבטן של ההורה שמכיר טוב ביותר את הילד."

אבישי, אבא של בן

תג חניה

• תג חניה לנכה מאפשר להחנות את הרכב במקומות המיועדים לנכים ובמקומות שהחניה אינה מותרת בהם, בהתקיים תנאים מסוימים הקבועים בחוק חניה לנכים, שעיקרם אי הפרעה לתנועה.

• לתג נכה זכאי בעל תעודת עיוור או הורה לילד עם תעודת עיוור, או מי שרופא שהוסמך לכך אישר כי הוא עונה על אחד מאלה:

- נכותו הרפואית היא בשיעור 60% לפחות ותנועתו ללא רכב עלולה לערער את מצב בריאותו.

- הוא מוגבל בהליכה וזקוק לכיסא גלגלים לצורך ניידותו.

- הוא נכה הזקוק לרכב כאמצעי תנועה בגלל רגליו הנכות.

• **כיצד מקבלים תג חניה?** יש למלא טופס בקשה לתג נכה ופטור מאגרת רישוי ולצרף את המסמכים הבאים:

- צילום ת.ז. + הספח

- צילום רישיונות רכב ונהיגה

- כאשר הילד/ה בעל תעודת עיוור- יש לוודא כי קיים אישור ממשרד הרווחה (האישור מועבר באופן אוטומטי ישירות למערכת משרד הרישוי).

• התשובה תינתן בתוך 30 יום ממועד שליחת המסמכים.

• ניתן לבדוק את מצב הבקשה באמצעות פנייה מקוונת [5678*](#).

תשלום אגרת רישוי מופחתת

• בעל רכב הנושא תג חניה לנכה זכאי לשלם עבורו אגרת רישוי מופחתת (בגובה 27 ש"ח בלבד). הבקשה לפטור מוגשת בטופס הבקשה לתג החניה.

• ניתן לקבל זכאות זו רק עבור רכב אחד, ובתנאי שהרכב רשום על שם האפוטרופוס של הילד, על שם בן/בת הזוג או על שם האדם עם הנכות עצמו.

• הבקשה לאגרת רישוי מופחתת ("פטור מאגרת רישוי") מוגשת על גבי טופס הבקשה לתג חניה לנכה.

החזר רטרואקטיבי:

• ניתן לקבל החזר רטרואקטיבי של החלק היחסי מאגרת הרישוי ששולם במלואו (לפני קבלת התג).

על-מנת לקבל את החזר, יש למלא ולהגיש טופס בקשה להחזר אגרת רישוי.

• הטיפול באגף הכספים אורך בין 3 ל-6 חודשים מיום הזנת הבקשה למערכת.

פטור מתשלום בתחבורה ציבורית (אוטובוס/רכבת)

- אדם עם לקות ראייה או עיוורון, המחזיק בתעודת לקויי ראייה/עיוור, זכאי לפטור מלא מתשלום על נסיעה באוטובוס או רכבת.
- כדי לממש את הזכאות יש להגיע עם תעודת הזהות ותעודת לקוי ראייה/עיוור לאחת מעמדות ההנפקה של כרטיס "רב קו", ולאחר הצגת התעודות, יונפק כרטיס רב קו שיעודכן בו הפרופיל לזכאים.
- מלווה של אדם עם לקות ראייה/עיוורון זכאי להנחה של 50% ממחיר הנסיעה.

קבלת הנחה למלווה:

- **ברכבת** – יש לגשת עם כרטיס הרב קו האישי של האדם עם לקות ראייה/עיוורון לקופות או למכונות האוטומטיות, ברכישה יש לבחור באפשרות של מלווה לעיוור.
- **באוטובוס** – יש לרכוש כרטיס נסיעה למלווה בעת העלייה לאוטובוס.

תיאום נסיעות ברכבת:

- רכבת ישראל מפעילה מוקד שירות לקוחות לצורך תיאום נסיעות לאנשים עם עיוורון ולקות ראייה.
- צוות התיאום מעניק סיוע בתיאום מראש בתחנת המוצא ותחנת היעד. לתיאום נסיעה חייגו: *5770.

"הטיפ שלי אליכם, ההורים, הוא לתת לילדינו מגיל קטן ובהתאם לרמת המסוגלות, את האפשרות להאמין שהם יכולים לעשות פעולות שונות בחיי היומיום ובהצלחה. לדוגמה, לפנות כלים לאחר ארוחה, לסדר את הצעצועים, לארגן מערכת לימודים וכדומה. כמובן, שתמיד ידנו מושטת לעזרה, אך עלינו לתת לילדים להתמודד, גם אם לפעמים זה קשה. כאשר נועה למדה לעלות ולרדת במדרגות בלי מעקה סביב גיל 3, חשקתי שיניים מפחד, אבל נתנו לה את האפשרות לחוות זאת לבדה (כמובן שבהשגחה מסוימת). אנו כהורים צריכים לתמוך בילדים, לתת עזרה, אך גם לדעת לסמוך עליהם וללמד אותם להיות עצמאיים ובטוחים בעצמם. כך אני מאמינה, הם ילמדו להשתלב בחברה בצורה המיטבית."

יעל, אמא של נועה

זיכוי במס הכנסה

- הורה לילד עם לקות ראייה/עיוורון זכאי לקבל שתי נקודות זיכוי שנתיות ממס הכנסה.
- ניתן לקבל החזרי מס רטרואקטיביים עבור שש השנים הקודמות לתאריך הבקשה.
- הורה שילדו מקבל גמלת ילד נכה או שהוא בעל תעודת עיוור או שעבר ועדת זכאות ואפיון וקיבל זכאות לשירותי חינוך מיוחדים, יכול לקבל את נקודות הזיכוי ישירות מהמעסיק, ללא צורך להגיע למשרדי מס הכנסה וללא צורך במילוי תעודה רפואית (טופס 127).

• איך תממשו זכאות?

- למימוש הזכאות, על ההורה לסמן ולהצהיר בטופס 101 המוגש למעסיק בתחילת העבודה ובתחילת כל שנת מס (בחלק שבו מבקשים פטור או זיכוי ממס), כי:
- הוא הורה לילד נטול יכולת שטרם מלאו לו 19 שנים ומשולמת לו גמלת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי.
- בן זוגו אינו מקבל נקודות זיכוי אלה.
- לילד שבגינו ההורה מבקש את נקודות הזיכוי אין הכנסות בשנה הנוכחית.
- יש לצרף לטופס אישור על קבלת גמלת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי לשנה הנוכחית.
- בשאר המקרים יש לפנות למשרדי פקיד השומה באזור המגורים ולהגיש את המסמכים הבאים:
- טופס 116 א' – בקשת זיכוי ממס בגין קרוב נטול יכולת.
- לילד עד גיל 18: טופס 127 – "תעודה רפואית" אותה ימלא רופא עיניים. הטופס צריך לכלול פרטים רפואיים, אבחנה ברורה ומאיזה תאריך האבחנה תקפה.
- במשרד פקיד השומה יינתן להורים אישור לניכוי מס הכנסה, אותו עליהם למסור למעסיק.

• חשוב לדעת:

- הורים לשני ילדים העומדים בתנאי הסעיף זכאים לקבל כפל נקודות (כלומר 4 נקודות זכות).
- הורים זכאים לקבלת החזרי מס רטרואקטיביים עבור שש השנים הקודמות לתאריך הבקשה (ובלבד שהזכאות הייתה קיימת במהלך אותן שנים), בתוספת ריבית והצמדה כמקובל במס הכנסה. לקבלת החזר יש להגיש בקשה להחזר מס לרשות המסים.

ימי מחלה לצורך סיוע אישי של הורה לאדם עם מוגבלות

- עובד שהוא הורה או אפוטרופוס לאדם עם מוגבלות, זכאי להיעדר מעבודתו עד 18 ימים בשנה לצורך מתן סיוע אישי לאותו אדם, אם סיוע זה מחייב את היעדרות העובד ממקום עבודתו.
- ימים אלו ייזקפו על חשבון ימי המחלה הצבורים של העובד (או על חשבון ימי החופשה המגיעים לו, לפי בחירת העובד). במקרים אלה העובד זכאי לתשלום בשיעור 100% משכרו

החל מהיום הראשון להיעדרותו.

• בנוסף, זכאי עובד להיעדר מעבודתו עד 52 שעות בשנה (ובמקרים מסוימים עד 104 שעות בשנה) לצורך מתן סיוע אישי המחייב היעדרות ללא צורך בקבלת רשות מראש מהמעביד ומבלי שהיעדרות זו תנוכה מהשכר.

• **מי זכאי?** מי שעובד לפחות שנה אצל אותו מעסיק, והוא הורה לאדם עם מוגבלות.

• **תהליך מימוש הזכות:** הזכות ניתנת באופן אוטומטי על ידי המעסיק.

• מעסיקים רשאים לדרוש מהעובד את ההצהרות והאישורים הבאים:

- אישור על מוגבלותו של האדם הזקוק לסיוע אישי מהעובד- זהו אישור שממלא רופא המשפחה.

- הצהרת העובד על היעדרות לצורך סיוע אישי לאדם עם מוגבלות.

- במידה והעובד נעדר לצורך ליווי, סיוע או השגחה בטיפול רפואי או פרא רפואי- יש לצרף את אישור המוסד המטפל המעיד על היום והשעות בהן ניתן הטיפול.

פטור ממס במשיכת כספים מקופת גמל להורים לילד עם נכות

• משיכת כספים מקופות גמל לפני המועד שנקבע לכך בדין מחוייבת בתשלום מס הכנסה בשיעור של 35%.

• הורים שילדם זכאי לגמלת ילד נכה קבועה בשיעור המירבי (188%), או שנקבעה לו נכות בשיעור של 75% לפחות לצמיתות, פטורים מתשלום מס הכנסה במשיכת כספי קופת גמל לפני מועד הפרעון. החל מספטמבר 2019 הביטוח הלאומי קובע גם את אחוזי הנכות במקביל לקביעת זכאות לגמלה. במקרים אלו הפרטים יועברו אוטומטית לרשות המסים. במידה ולא נקבעו אחוזי נכות רפואית – יש להגיש בקשה לקביעת אחוזי נכות על-ידי ועדה רפואית.

• אם נקבעה גמלת ילד נכה בשיעור נמוך מ-188% או נכות רפואית בשיעור הנמוך מ-75%, יש להגיש בקשה לוועדה רפואית לפטור ממס הכנסה שתיקבע אם קיימת זכאות לפטור.

• הזכאות מותנית בכך שהפגיעה שגרמה לנכות אצל הילד אירעה לאחר פתיחת החשבון בקופת הגמל.

"הרבה פעמים אנו חושבים שאין לנו צורך בתמיכה רגשית. אנו עסוקים בעשייה ונדמה לנו שהכל בסדר. כשחשבתי שבני עם לקות ראייה זקוק לשיחות ולתמיכה נאמר לי 'גברת, לא רק בנך זקוק לכך, כי אם כל המשפחה! הילד/ה הוא לא מכשיר שהתקלקל ונותנים אותו לתיקון. יש צורך בשינוי והתאמה של כל המערך המשפחתי".

קמי, אמא של ארז

עזרים

• קיים מגוון רחב של עזרים מותאמים לילדים ואנשים עם לקות ראייה ועיוורון. ישנם עזרים מותאמים בתחומים שונים: עזרי ראייה, עזרי ברייל, עזרי מטבח, עזרי נייודות, עזרי טכנולוגיה ותקשורת, עזרי פנאי וכדומה.

• עזרים לצרכים לימודיים ניתנים בהמלצת מומחי תחום לקות ראייה מהמתי"א ובאישור משרד החינוך. לאחר אישור הבקשה הרשות המקומית/בעלות על המוסד החינוכי אחראית על רכישת העזר וסיפוקו לתלמיד (להרחבה ראו פרק הנגשה פרטנית).
מה1/06/23 ניתן לרכוש מוצרים מסובסדים לילדים בעלי ת.עיוור. המוצרים מחולקים ל4 סלים לפי קטגוריות, ואפשר לרכוש אותם ממגוון ספקים.

לצורך רכישת מוצרים בסבסוד יש להירשם באופן חד פעמי באתר אטוויזור
<https://www.atvisor.ai/he>

ניתן ליצור קשר לייעוץ והכוונה: 073-7599936. ניתן להשאיל עזרי ראייה הכוללים: מגדלות, טמ"ס, טלסקופ ידני, משקפי טלוויזיה, משקפי שמש, תאורה מיוחדת ועוד, כל זאת במטרה להתנסות בסביבה הטבעית בטרם רכישה.
• מקומות להשאלת עזרים (הקריטריונים להשאלת ציוד ומשך ההשאלה משתנים בין המקומות):

- מכון מיכאלסון : 02-6779227

- המכון לשיקום ראייה ירודה הרצליה: 03-6880523

- המכון לשיקום ראייה ירודה מגדל אור באר שבע: 08-6468426

- המכון לשיקום ראייה ירודה מגדל אור קרית חיים: 077-7721300

- יד שרה: 03-9543335

- עמותת על"ה: 02-5882180

הנחה בארנונה

• הורים לילד עם לקות ראייה/עיוורון, המקבל גמלת ילד נכה מהביטוח הלאומי, זכאים להנחה בשיעור של עד 33% בתשלומי ארנונה ל 100 מ"ר (גובה ההנחה משתנה מרשות לרשות).

• הזכאות ניתנת להורים לילד עד גיל 18 או להורים לילד מעל גיל 18 שמתגורר בבית הוריו, ובתנאי שקיבל בעבר גמלת ילד נכה.

• למימוש הזכאות יש לפנות לרשות המקומית, מחלקת הגבייה.

הנחה במס רכישה לילדים עם נכות בשיעור של 100%

• הורים לילד המקבל גמלת ילד נכה עשויים להיות זכאים לתשלום מס רכישה מופחת (0.5% בלבד) בקניית דירה למגורי הילד.

• הזכאות היא עבור הורים לילד שהדירה הנרכשת תשמש למגוריו, ונקבעה לו זכאות קבועה

לגמלת ילד נכה בשיעור המירבי (188%), או שנקבעה לו נכות רפואית לצמיתות בשיעור של 100% (או 90% נכות רפואית משוקללת).

- למידע נוסף יש לפנות לרשות המסים (ניתן להיעזר במרכזי מידע, שירות ומשאבים של רשות המסים) או לביטוח הלאומי. מידע נוסף ניתן למצוא גם באתר כל זכות- הנחה במס רכישה לילדים עם נכות.

פטור מהמתנה בתור במקומות ציבוריים

ילדים עם לקות ראייה הזכאים לקצבת ילד נכה או לתעודת לקוי ראייה/עיוור פטורים מהמתנה בתור במקומות ציבוריים. מי שמלווה את האדם עם המוגבלות גם זכאי לפטור בתנאי שהוא נמצא בתור יחד עם האדם עם המוגבלות ולמענו.

הפטור מתור ניתן במקומות נותני שירות, שלא ניתן לתאם עבורם תור מראש. בנוסף, לא ניתן פטור מתור, כאשר השירות ניתן למקבלי השירות במכוניתם. כמו-כן, כאשר זמן ההמתנה הוא זניח, אין חובה לספק את השירות ללא המתנה בתור וכך גם כאשר השירות ניתן באמצעות מענה טלפוני. לא ניתן פטור מתור גם כאשר ההחלטה למי לתת את השירות קודם מבוססת על נהלים ושיקולים הקשורים לאופיו של השירות, כמו למשל בחדר מיון.

תעודות המעידות על הזכאות יונפקו, בין היתר, על-ידי המוסד לביטוח לאומי ומשרד הרווחה (עבור בעלי תעודת לקוי ראייה/עיוור).

פטור מתשלום למלווה של אדם עם מוגבלות במקומות ציבוריים

מלווה של ילד עם קצבת נכות או תעודת לקוי ראייה/עיוור (ילד מגיל 8 ומעלה), זכאי לפטור מתשלום במקומות ציבוריים מסוימים. הפטור מתשלום יינתן כאשר כניסה למקום ציבורי כרוכה בתשלום אינדיבידואלי, כגון כניסה לפארק לאומי, למוזיאון וכדומה. אין חובה לתת פטור מתשלום למלווה, אם הכניסה כרוכה בשירות אישי למלווה, אותו היה יכול נותן השירות לספק בתשלום לאדם אחר (למשל: הקצאת מושב בקולנוע, חדר בבית מלון וכד').

מענק הוצאות תקשורת

בעלי תעודת לקוי ראייה/עיוור (כולל ילדים) זכאים למענק שנתי של 360 ש"ח לצורך מימון הוצאות תקשורת. כאשר יש במשפחה יותר מילד/ה אחד עם תעודת עיוור, הזכאות היא עבור כל אחד מהם.

המענק ניתן בסוף חודש ינואר כל שנה.

כדי לקבל את המענקיש למלא בקשה מקוונת בכתובת <https://www.gov.il/he/service/grant-for-telephone-services-for-people-with-blindness-and-visual-impairment>

• זכאות להנחה בחשמל ניתנת לילד המקבל גמלת ילד נכה בשל הצורך בטיפול רפואי מיוחד (כגון: עירווי דם, דיאליזה וכדומה) או לילד מגיל 3 ומעלה, הזכאי לגמלת ילד נכה בשל תלותו בעזרת הזולת בביצוע פעולות היום-יום (מדובר בזכאות לגמלה בשיעור של 50% למי שתלוי במידה רבה בעזרת הזולת או בשיעור של 188% למי שתלוי לחלוטין בעזרת הזולת).

• העונים על הקריטריונים, זכאים לתשלום מופחת בחשבון החשמל, בשיעור של 50% מהתעריף הביתי, בעד 400 הקוט"ש הראשונים שנצרכו מדי חודש, בשימוש ביתי בלבד.

• **שימו לב-** ההנחה ניתנת אוטומטית לזכאים לפי קובץ זכאים המועבר לחברת החשמל באמצעות המוסד לביטוח לאומי ובלבד שחשבון החשמל רשום על שם הזכאי (כולל ילד נכה). ככלל הורים לילדים עם לקות ראייה/עיוורון אינם זכאים להנחה זו, אלא אם עונים לקריטריונים שפורטו לעיל.

משיכת כספים מתכנית "חיסכון לכל ילד" לפני גיל 18 בשל מצבו הרפואי של הילד

• הורים של ילד הנמצא במצב רפואי קשה זכאים להגיש בקשה למשיכת כספים שנחסכו עבורו במסגרת תכנית "חיסכון לכל ילד" לפני גיל 18 .

• משיכת הכספים תתאפשר רק במצבים בהם הילד נמצא במצב רפואי שעלול להביא לפגיעה בחייו, גופו או נפשו ובמצבים בהם הכסף נדרש לצורך מימון צרכיו הרפואיים.

• לשם מימוש הזכאות- על הורי הילד לפנות אל המוסד לביטוח לאומי כדי לקבל אישור מרופא מטעמו המצדיק את משיכת הכספים בשל מצבו הרפואי של הילד. לאחר קבלת האישור הרפואי, יש לפנות אל הגוף שבו מתנהל החיסכון (הבנק או קופת הגמל) ולהגיש בקשה למשיכת הכספים (יש לצרף את אישור הרופא מטעם הביטוח הלאומי).

"חשוב לתת לילד/ה עם לקות הראייה משימות, במסגרת היכולות שלו, כמו לשאר בני המשפחה. על מנת לחנך אותו לעצמאות, על מנת שיבין שלמרות המוגבלות הוא יכול לעזור ועל מנת שיראו האחרים שלא מוותרים לו בגלל המוגבלות".

מיכל, אמא של גלית

נספח א'-רשימת מדריכים מחוזיים (מעודכן לתשפ"ד)

המחוז	מדריך מחוזי	מתי"א מתמחה	הישובים מקבלי השירות	טלפון מתי"א	דוא"ל
דרום דרומי יהודי	ענת חבושה	באר שבע	אילת, באר שבע, דימונה, ערד, נתיבות, צפון הנגב	050-5438904	anatsne@gmail.com
דרום דרומי יהודי	נאווה ניב – מנהלת מרכז חינוכי טיפולי	באר שבע		050-7586809	niv.nava@gmail.com
דרום דרומי לא יהודי	מוניר אבו עג'י	חורה	אבו בסמה, חורה, רהט	08-9917144 מוניר נייד: 052-2717534	moneer73@walla.com
דרום צפוני	מוניק אליהב	אשדוד	אשדוד, אשקלון, צפון הנגב, קריית גת	08-8668863 מוניק נייד: 054-6230833	moon32424@gmail.com
ירושלים	עמירם בן חמו	ירושלים	ירושלים, יחדיו, איתן, מעלה והר	02-5391912 נייד: 054-448-2288	amiram.benhamo@matya365.org.il
מזרח ירושלים	אנוור עבדו	מזרח ירושלים	מזרח העיר ירושלים	02-6274344 פאידיה נייד: 058-4271181	anwar.abdu@matya365.org.il

innasolomon61@gmail.com@	08-9431763 אינה נייד: 054-4682993	יבנה, ראשל"צ, רחובות, רמלה במעל"ה (לוד), במעגן	יבנה	אינה סולומון	מרכז דרומי
nice_gada@hotmail.com	09-7646587 ראדה נייד: 052-4656191	דרום השרון, חפר השרון, טייבה, טירה, מיתר (יהוד), כפר סבא, קרני שומרון, ראש העין, רעננה	כפר סבא	ראדה סארחן	מרכז צפוני
ilil.bezalel@matya365.org.il	03-5566156 נייד : 054-6776353	תל אביב, חולון, בני ברק, בת ים, נתניה, פתח תקווה, גבעתיים, הרצליה, רמת גן	חולון	אילאיל בצלאל	תל אביב
kleintzipi@gmail.com	04-8356948 ציפי נייד: 054-2497050	זבולון, אשר, חדרה, חיפה, כרמל	חיפה	ציפי קליין	חיפה יהודי
ahmad.agbaria@matya365.org.il	04-6110407 רג'אא נייד: 050-2404770	אום אל פאחם, שלהבת, חיפה, כרמל וחוף	אום אל פאחם	אגברי ה אחמד	חיפה לא יהודי
sigalm8@gmail.com	04-6923339 סיגל נייד: 052-2713595	העמקים, כרמיאל, טבריה, מגידו, מעלות, נהריה, נצרת עילית, עכו, עמק הירדן, צפת, עפולה, קריית שמונה	צפת	סיגל מרגלית	צפון יהודי
maryam.rafi@matya365.org.il	04-6923339 נייד : 050-7299168	בועיינה נוג'יאת, הגליל, כפר כנא, כרמיאל, מג'אר, מגידו, נצרת, סכנין, עכו, שפרעם	צפת	מרים ראפע	צפון לא יהודי

נספח ב' - דוגמאות להנגשות בגנים ובבתי-הספר

הנגשת חומרי הלמידה בכלל מסגרות החינוך:

הפעולה	הנושא
הגדלת הטקסט או העברת קובץ דיגיטאלי	חומר המודפס והמופץ בביה"ס לכלל התלמידים (דפי מידע, דפי עבודה, שירונים, בחנים, מבחנים וכו')
הקראה ע"י מורה ביה"ס	
המרה לברייל ע"י סייעת או ע"י מורה תומך	
הפקת הקובץ בפורמט word	חוברות/ספרי לימוד פנימיים
איתור כוח אדם לביצוע ההתאמה: הקראה, הכתבה, שעתוק וכו'	מבחנים פנימיים
יידוע התלמיד בפרטי ההתארגנות	
קביעת התאמות לבחינות הבגרות בהשתתפות התלמיד, היועץ והמורים הרלוונטיים	מבחנים חיצוניים
היערכות ליישום ההתאמות הרלוונטיות לבחינות הבגרות	
יישום וביצוע של ההתאמות הרלוונטיות לבחינות הבגרות	

פעולות הנגשה בתחום של פעילויות בית-ספריות

הפעולה	הנושא
<p>יידוע המורה התומך על אירועים העתידיים להתקיים</p> <p>ליווי התלמיד על פי הצורך</p>	<p>אירועים המתקיימים בביה"ס</p>
<p>הבהרת חשיבות ההשתתפות של התלמיד כחלק משוויון ההזדמנויות והבהרת נוהלי היציאה לצוות ביה"ס</p> <p>מסירת תכנית הטיולים/ היציאות מביה"ס למורה התומך</p>	<p>טיול/יציאה מביה"ס</p>

הנגשת הסביבה הפיזית

הפעולה	המרכיב	הנושא
<p>סימון בצבעים בולטים מנוגדים של הסביבה הפיזית: מדרגות חיצוניות ופנימיות, מעקים, ברזיות, ידיות, דלתות, מתקני חצר</p>		
<p>סימון מיוחד לתלמידים עיוורים לפני המדרגות ובכניסה לחדרים (פסי אזהרה)</p>	סימון	בטיחות
<p>סימון בצבע זוהר, גידור והסרת מכשולים של עמודים, ארון מכבי האש, עצים ואדניות</p>		

שילוט בגובה העיניים בפונט מתאים ובצבעים מנוגדים	שילוט	התמצאות
לתלמידים עיוורים שילוט ברייל של חדרי הלימוד, המעבדות, אולם הספורט, המזכירות, השירותים, הספרייה, מגרת התלמיד ועוד.		

התקנת וילונות אטומים בחללים שונים, כגון
חדרי הלימוד, אולם הספורט, המסדרונות ועוד.

מניעת סנוור

התארגנות

"הטיפ שלי אליכם, ההורים, הוא לדבר על לקות הראייה או העיוורון חופשי אפילו כהומור שחור. לא להתבייש או לפחד להגיד את המילים עיוורון, לקות ראייה, שם המחלה. בעזרת הומור יותר קל לקבל, לדבר, להתמודד עם המציאות. אני מאמינה שכשאנחנו ההורים נעביר לילד וגם לאחים שלו את המסר שלקות הראייה או העיוורון הוא נושא שאפשר לדבר עליו בפתיחות ואפילו לצחוק עליו, גם הוא ירגיש בנח לעשות זאת, גם איתנו בני המשפחה אבל גם עם הסובבים אותו מחוץ לבית (חברים, מורים וכדומה)".

**גילה, אמא של נילי
יו"ר עמותת "אופק לילדינו"**

יש לכם שאלות?
רוצים להתייעץ ולקבל הכוונה נוספת?
צרו עמנו קשר!

דרכי התקשרות:

טלפון: 02-6599553

דוא"ל: ofek@ofekl.org.il

ווטסאפ: 050-9019096

אתר האינטרנט: www.ofekl.org.il

עמוד הפייסבוק: "אופק לילדינו"

נשמח לעמוד לרשותכם ולסייע!
"אופק לילדינו" – ארגון הורים לילדים עם לקות ראייה ועיוורון

אופק לילדינו ע"ד

ארגון ארצי של הורים
לילדים עם עיוורון ולקות ראייה